

Samenvatting en aanbevelingen van het reviewteam

In dit document staat een korte samenvatting van het onderzoek en de aanbevelingen van het reviewteam zijn te lezen. Voor meer informatie verwijzen wij naar de rapportage van Jannet Marechal en Clasine van Dorst: *Rapportage RSG Ter Apel: heterogeniteit en kansen(on)gelijkheid*

Samenvatting

Kansengelijkheid en heterogeniteit zijn twee begrippen die hand in hand gaan. Om het begrip kansengelijkheid goed te kunnen kaderen, moeten we eerst weten wat we onder heterogeniteit verstaan. Heterogeniteit heeft te maken met verschillen in kenmerken van leerlingen. Welke kenmerken brengt een leerling mee naar het leerproces? Je kunt aan de volgende kenmerken denken:

- voorkennis;
- metacognitie;
- motivatie;
- culturele verschillen;
- en leerstijlen.

Onder kansengelijkheid verstaan we in dit onderzoek dat iedere leerling, ongeacht de kenmerken die hij meebrengt naar het leerproces, dezelfde kansen heeft op een schoolcarrière die past bij zijn niveau. Of zoals de Onderwijsraad het definieert: “Het onderwijs biedt gelijke kansen voor individuen om onderwijs te genieten en om zich te vormen, te ontwikkelen en te scholen gedurende de levensloop.”

Het ministerie van OCW zegt op haar website:

Het is belangrijk om in de gaten te houden of kansengelijkheid in het onderwijs niet wordt belemmerd door bepaalde zaken. Zo moeten leraren soms wat extra aandacht kunnen geven aan leerlingen, of iets langer de tijd voor ze nemen. Scholen moeten niet tegengehouden worden om deze tijd of aandacht te bieden. Gelijke kansen bieden betekent dus soms ook extra tijd geven. Er wordt door OCW ook aangegeven dat differentiatie wenselijk is in (heterogene) klassen. RSG ter Apel 2022-2023 i.s.m. Netwerk Onderwijsadviseurs (Jannet Maréchal & Clasine van Dorst) 3

Om de kansengelijkheid binnen RSG Ter Apel te vergroten is gekozen voor drie doelen:

1. de motivatie van leerlingen vergroten;
2. het creëren van een rijkere leeromgeving;
3. en het creëren van een positievere mindset bij zowel leerlingen als docenten.

De slogan is: ‘Een ongelijkere behandeling zorgt voor gelijkere kansen.’

Gekozen hypotheses

1. Hoe rijker de leeromgeving, des te groter de kansengelijkheid.
2. Hoe beter het contact tussen docent en leerling, des te groter de kansengelijkheid.
3. Hoe positiever de benadering van de docent en de mentor naar de leerling, des te groter de kansengelijkheid.
4. Hoe meer de cijfers kelderen, des te lager wordt de motivatie, des te kleiner wordt de kansengelijkheid.

Aanbevelingen:

N.a.v. lesbezoeken

1. Zodra een les meer frontaal gegeven wordt, is er minder gelegenheid voor interactie. Je ziet dan namelijk minder van de leerlingen en dat maakt het lastiger om hen goed te begeleiden. Je kunt je dus afvragen of er in de les voldoende interactie is tussen de docent en de leerlingen en tussen de leerlingen onderling.
2. Differentiatie. Als er iets te kiezen valt in de les, geeft dat de leerling een gevoel van eigenaarschap. Ook wordt het eenvoudiger om een leerling te begeleiden, ofwel bij het kiezen, ofwel bij de opdracht van zijn of haar keuze, omdat die opdracht al passender is. Een betere begeleiding van de leerling gaat kansenongelijkheid tegen.
3. Het denken vanuit leerdoelen zorgt ervoor dat een les betekenisvoller kan worden. Op die manier kun je makkelijker meer leerlingen betrekken bij de les en hen motiveren om mee te doen. Denk van tevoren na over de verbinding die je kunt maken tussen de lesstof, de verbinding met de wereld en de beleavingswereld van de leerling. Het gaat daarmee om lesgeven vanuit leerdoelen en niet zozeer 'met' leerdoelen. Een leerdoel - als afgeleide van een eindterm op het bord zetten - is minder effectief, dan een leerdoel op een voor leerlingen begrijpelijke manier (herhaaldelijk) laten terugkomen tijdens de les.
4. De kansengelijkheid kan omhoog door het leren van de leerlingen beter/meer in beeld te krijgen. Hiervoor is in de les nodig dat de docent de leerling minder laat volgen. Het helpt om voor jezelf ruimte te organiseren in de lesopzet, waarin je ziet wat een leerling doet op het moment dat hij/zij leert. Het gaat om kleine dingen zoals: vingers (1,2,3)

N.a.v. analyse leerlingbesprekingen

5. Om te komen tot concrete acties als uitkomst van de leerlingbespreking is het aan te raden om het 'voor-traject' te intensiveren (o.a. door de leerling vooraf al te spreken). Daarnaast is het van belang om met elkaar na te denken over hoe een leerling geholpen kan worden in zekere situaties die vaker voorkomen.
6. De aandacht zal moeten liggen op de mate waarin leerlingen besproken worden met een positieve mindset en een mindset gericht op begeleidingsbehoeften.

N.a.v. toetsanalyse

7. Geef de toetsen meer voorspellende waarde door te kijken naar de vraagstelling en de betrouwbaarheid van de toets.
8. Ga door op de lijn dat er toetsdeskundigen komen om zo de kwaliteit van de toetsen op de agenda te houden.

N.a.v. analyse cohortgegevens

9. Blijf in kaart houden of deze cohortgegevens opvallend veranderen (jaarlijks).
10. Zet in op studiebegeleiding om de executieve vaardigheden van leerlingen te ontwikkelen. De hypothese 'hoe positiever de benadering van de docent en mentor...' zou wellicht concreter kunnen worden geformuleerd als 'hoe meer aandacht voor het leren leren, des te groter de kansengelijkheid.

Algemene aanbevelingen

11. De situatie in leerjaar 2 (kelderende cijfers) lijkt vooral bij de start van het schooljaar te gebeuren. Daar moet je alerter zijn in de manier waarop je lesgeeft, wel of geen huiswerk verwacht, etc.
12. Het advies is om een volgende groep docenten te trainen in het doen van aanpassingen in de les die te maken hebben met motivatie en een positieve benadering. Deze groep kan nogmaals bestaan uit onderbouwdocenten, maar het is ook denkbaar om deze manier van werken in andere teams in te zetten.
13. Zet in op het bevorderen en ontwikkelen van zelfregulatie (als onderdeel van executieve vaardigheden).
 - o Besef dat leerlingen deze vaardigheid niet vanzelf ontwikkelen. O
 - o Veroordeel een leerling niet als hij de vaardigheid nog niet beheerst.
 - o Ontwikkel repertoire samen (als team) om regulatieve vaardigheden te ontwikkelen in lessen en in coachingsgesprekken.
 - o Maak deze vaardigheden onderdeel van de leerlingbespreking.
14. De kanselijkheid kan omhoog, wanneer leerlingen die begeleiding of een goede werkplek nodig hebben, vaker verteld wordt wat de huiskamers in school voor functie hebben.
15. Ouders betrekken, door met hen te bespreken hoe zij hun kind kunnen ondersteunen (bij de zelfregulerende vaardigheden).
16. Minder kansrijke leerlingen lezen en/of horen wellicht minder vaak het nieuws.
 - o Plaats een nieuwsbalk op de grote schermen in de aula/kantine (in de pauze of in tussenuren of bij beide).
 - o Laat leerlingen vaker het jeugdjournaal kijken in de onderbouw (bijvoorbeeld elke dag het 1e uur een paar minuten?).
17. Minder kansrijke leerlingen lezen mogelijk minder. Advies: versterk het leesbeleid, bijvoorbeeld door de eerste les na een pauze 5 minuten leestijd in te voeren.
18. Bied studiebegeleiding aan in leerjaar 2 gericht op executieve vaardigheden.

Positieve benadering

19. De kanselijkheid kan omhoog door alle leerlingen meer positief te benaderen.
 - o Leerlingen die nog niet de gewenste executieve vaardigheden laten zien, moeten ondersteund worden om dit te leren.
 - i. Wanneer je als docent ziet dat executieve vaardigheden ontbreken, terwijl je het wel verwacht, is dit een signaal dat de leerling hulp nodig heeft. Bijvoorbeeld wanneer een leerling zijn spullen niet orde heeft. Het helpt dan onvoldoende om tegen de leerling en/of ouders te zeggen, dat de leerling bijvoorbeeld zijn spullen op orde moet hebben. o
 - o Momenten waarop over leerlingen gesproken wordt door collega's, kunnen vanuit een meer positieve invalshoek besproken worden.
 - i. Voorbeeld: teamvergadering
 - ii. Voorbeeld: huiskameridee
 - o Leerlingen positief benaderen betekent in de lessen, dat docenten meer contact maken aan het begin van de les.
 - i. Bij de deur leerlingen ontmoeten en eventueel aangeven welk gedrag verwacht wordt
 - ii. Rondje door de klas lopen na ontvangst, voordat je begint.

- Niet alle leerlingen hebben door waar bepaalde activiteiten in een groter geheel geplaatst kunnen worden, het helpt om leerlingen daarop te wijzen. ▪
 - i. Dit is les ... van ... ▪
 - ii. Dit is het leerdoel (let op: een leerdoel is niet hetzelfde als een programma).